אגרות הראי"ה - כרך א' - אגרת קמד

תמצית האגרת

תאריך ומקום: י"ג סיון תרס"ח - יפו

נמען: יהושע שכנוביץ, עורך עיתון (בעקבות ידיעה ב'הד הזמן')

פרצה של צעירים נגד הדת בפתח תקווה הייתה חמורה עוד יותר ממה שפורסם, והוועד מנע מהם עבודה עד שעזבו. הרב קוק מסיק שעם זרם החיים בארץ באים גם יסודות מקולקלים, והתרופה היא לחזק את שומרי האמונה במעשה ובישוב, בתורה ובמדע. יש להקים ישיבה מפוארת ובתי תלמוד לאומנות ולחקלאות, עם מורים שהלאומיות שלהם חיה בקדושה, בניגוד ל'לאומיות מזויפת' שחסרה קדושה. הרב קוק מעלה על נס את דרכו של הרש"ר הירש בגרמניה כדגם לעבודה בארץ ישראל.

עיקרי הדברים

- התפרצות צעירים בפתח תקווה.
- לאומיות מזויפת מול לאומיות קדושה.
- ישיבה ובתי ספר מקצועיים ברוח תורה.
- השראה מדרכו של הרש"ר הירש.

נוסח האגרת עם ביאור

בגרסה זו משולב ביאור בתוך נוסח האגרת. הביאור מופיע כך: [בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת] *והוא אינו חלק מלשון האגרת.*

ב"ה[1], עה"ק[2] יפו ת"ו[3], י"ג סיון תרס"ח[4].

אדון נעלה ונכבד מר יהושע שאכנאוויץ נ"י[5], שלו'[6].

עברו שבועות מספר כמעט, מאז קבלתי את מכתבו היקר עם הקטע מ"הד הזמן". [עיתון עברי שיצא אז בקרקוב] בין כה חקרתי לדעת בבירור תוכן הדבר, והנה הפרצה מהצעירים היתה באופן יותר מגונה ממה שהיא מתוארת במה"ע[7] הנ"ל[8]. [מכתב העת הנזכר] הועד עשה, כמובן, את חובתו, ויגזור שלא תנתן עבודה לאלה המכאיבים בנו חלקת הדת והאמונה, עד אשר נאלצו לעזוב את המושבה.

זהו כל עיקר הענין הפרטי. אבל מה שנוגע ללמד על הכלל כולו מזה הוא, שהננו צריכים עכשו אימוץ גדול כעת חיה, שזרם החיים בארץ ישראל הולך ומתגבר, לשמחת לב כל אוהב עמו וארצו, אבל לעומת זה, עם פרץ זרם חיים זה עצמו, באים יסודות מקולקלים וחמרים מזיקים

---

1 ב"ה - ברוך השם

2 עה"ק - עיר הקודש

3 ת"ו - תבנה ותכונן

4 תרס"ח - השנה תרס"ח (1907/1908)

5 נ"י - נרו יאיר

6 שלו' - שלום

7 במה"ע - ב + מה"ע: מראית העין; "במה"ע": במכתב העתי (בעיתון)

8 הנ"ל - הנזכר לעיל

להאסף באה"ק[9]. ותרופה אחרת אין כי"א[10] לחזק את ידם של שלמי אמונים, בכל דבר מעשה וישוב, ובהרמת קרן בתורה ובמדע, למען יעטרו הם את החיים החדשים ההולכים ומתהוים באי"י[11], בעטרת הקדושה וההוד המרופדת על רגשי קדש נאמנים.

לזאת צריכים אנו כל שלמי אמונים להאגד יחד מקרוב ומרחוק, להקים לנו גדר ביהודה, [עזרא ט, ט] לכונן עתה בישוב החדש, במרכזו, ישיבה חדשה ומפוארה, מעוטרת בכבוד ונימוס חיצוני, ומושפעת בפנימיותה באור שלהבת אש קודש, של חם יראת שמים של אמת בשכל טוב, ובתי-תלמוד של אומנות ושל עבודת-אדמה, תחת השגחת מורים כאלה, שלא רק דגל הלאומיות החדשה בידם, אותה הלאומיות, שהניצוצות המחיים את האומה מעולם ועד עולם, היורדים תמיד כטל חרמון על הררי ציון, [תהלים קלג, ג] משמי קדם של אמונה טהורה ואהבת דת קודש ותורת אמת, נדעכו ממנה, כי"א מורים, שהחבה הלאומית וההשכלה המדינית והמעשית שלהם תהי'[12] חיה וקיימת בקדושת ישראל, באור ד', ובחיי עולם של התורה והמצוה. יסוד זה אם נניח, נעשה ונצליח באמת, להרים קרן ישראל באי"י ובעולם כולו, והחלקים הטובים, שהם מתקלקלים כעת מצד הכשלון וחסרון הקנינים של כשרון-החיים המלא בשדרות האמונים לתורה ולמשפטי ד' הישרים, שהנם על כן עלולים להתדבק במחריבי קודש, הם עצמם ילוו עמנו יחד, לעבוד בכל כח ובכל שכלול, לטובת נשמת האומה האמיתית, הגנוזה באמונה ובחקי תורת אמת. ולמראה אור ברק שכלול ישוב של אמת, על אדמת הקודש, ינוסו הצללים, והפריצים יחופו ראשם, ולא יוכלו להרים קרן בגאוה ובוז.

ואתה אדוני אתכבד להודיעך, כי זה לי זמן הגון אשר בחנתי דרכי, ואדע נאמנה שכל תקות ישוב א"י[13], וכל תקות הצמחת קרן ישועה לישראל מציון, תלויה היא בנקודה אדירה זאת, שיאספו אלינו כחות טובים, לעסוק בבנין הרוחני והחמרי של ארץ ישראל, ודוקא ע"פ[14] יסודות הקולטורא ההולכת בצעדי-און באי"י כבכל העולם כולו, וכל מי שנקודת יראת שמים אמיתית בוערת בלבבו, לא יוכל להיות שיתעלם מלבא לעזרת ד' ועמו. אל נא נאחר את המועד, אל נא נתן את הרומסים לרמוס כל היונקים, שרשי צמח-ד' העולים על אדמת הקודש. אחינו היקרים, שלומי אמוני בני אשכנז, ההולכים בעקבות גדול-הדעה, נזיר-אלקים המרומם הגר"ש[15] רפאל הירש [הרב שמשון רפאל הירש, מנהיג היהדות האורתודוקסית בגרמניה, שדגל ב"תורה עם דרך ארץ"] ז"ל[16], אשר הציל בגבורת ישע ימינו את שארית ישראל המערבית, ע"י[17] אשר למד והורה לאחוז בכל תכסיסי החיים [דרכי החיים] במילואם, לכונן על ידם את עמדת היהדות הנאמנה. רק בתנאים אחרים, בפרטים משתנים, אבל ברוח אחד, הננו נקראים לעבוד כן בארץ ישראל עתה בימינו. אם נעזוב את שעת הכשר, של התחלת התפתחות הישוב, והחלישות הגופנית והרוחנית וחסרון אמצעי המלחמה יבאו עד מרום קצם אצל שלומי אמונים שבא"י[18], והיד הרמה המחומשת בהפקרות ודרכי הגויים, באין זכר לקדושת ישראל באמת, המחפה את חרסיה בסיגים של לאומיות מזויפת בגרגרים של היסתוריה ושל

---

9 באה"ק - בארץ הקודש

10 כי"א - כי אם

11 באי"י - בארץ ישראל

12 תהי' - תהיה

13 א"י - ארץ ישראל

14 ע"פ - על פי

15 הגר"ש - הגאון רבי שם שמתחיל באות ש (כגון שמואל / שלמה / שמעון / שמחה / שאול) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם

16 ז"ל - זכרונו לברכה

17 ע"י - על ידי

18 שבא"י - שבארץ ישראל

חבת השפה, המלבישה את החיים צורה ישראלית מבחוץ במקום שהפנים כולו הוא אינו יהודי, העומד להיות נהפך למשחית ולמפלצת, ולסוף ג"כ[19] לשנאת ישראל וארץ ישראל, כאשר כבר נוכחנו ע"פ הנסיון, - היד הטמאה הזאת תתגבר, אז אין די באר גודל האסון. אבל בד' בטחתי, שלא יתן למוט רגלנו, וכל חרד לדבר ד', וכל חפץ בישועת עמו וארץ קדשו, יעמד על דגלנו, ונתחיל ליסד בציון פינת יקרת, ולהחיות את הישוב החדש, על בסיס טהרת האמונה, המחוברת עם ששון החיים ודרישת משאלותיהם הצודקות, והי'[20] ד' עמנו, לקומם הריסות עמנו לדור דורים. ואתה, עורך נכבד, שים נא ידך עמנו, ובא בראש כל חלוץ, לימין ד' רוממה.

הנני חותם בברכה ורגשי כבוד ויקר,

הק' אברהם יצחק ה"ק הנ"ל

לוטה פה העתקה ממכתב הועד דפ"ת[21]. הנ"ל

נוסח האגרות וההערות: אגרות הראי"ה, כרכים א׳-ד׳

19 ג"כ - גם כן
20 והי' - והיה
21 דפ"ת - דפתח תקוה